

SPRAAKWATER

RAPPORT GLOBAL COMMISSION

ON ADAPTATION

*Herman Havekes**

■ Medio september jl. kwam het rapport van de in Rotterdam gevestigde Global Commission on Adaptation (GCoA) naar buiten. Dit rapport met de veelzeggende titel “Adapt now: a global call for leadership on climate resilience” kreeg in de media de nodige exposure en verdient zeker ook aandacht in dit tijdschrift. Water staat namelijk (terecht) centraal in dit rapport en moet absolute topprioriteit krijgen volgens de commissie.

De GCoA is opgericht door en in Nederland en kent inmiddels 19 andere landen die haar werk ondersteunen. De commissie kent circa 35 vooraanstaande leden uit de wereld van de politiek, NGO's en het bedrijfsleven, waaronder Ban Ki-moon, de vorige Secretaris-Generaal van de VN, Bill Gates, mede-voorzitter van de Bill & Melinda Gates Foundation en Kristalina Georgieva, tot voor kort directeur van de Wereldbank en nu de kersverse CEO van het IMF, die het voorwoord bij het rapport hebben ondertekend. Vanuit Nederland zijn Cora van Nieuwenhuizen, onze minister van Infrastructuur en Waterstaat, en Feike Sybesma, CEO van Royal DSM, lid van de commissie.

Het rapport is als volgt opgebouwd. Het bestaat naast het gebruikelijke voorwoord en managementsamenvatting uit drie delen. Voor zover de ernst en de urgentie van de klimaatcrisis al niet duidelijk mocht zijn, laat de eerste zin van de samenvatting daarover geen enkel misverstand bestaan: “Climate Change is one of the greatest threats facing humanity, with far-reaching and devastating impacts on people, the environment, and the economy”. Die klimaatverandering raakt bovendien vooral arme mensen, die niet zelden aan de oorzaak van het probleem part noch deel hebben.

Deel I heet “A Call to Action” en roept op “to adapt now”. Centrale boodschap van dit eerste hoofdstuk is dat klimaatadaptatie een menselijke, ecologische en economische verplichting is. Er is geen keuze tussen adaptatie en mitigatie, we zullen beide moeten doen. Na een korte beschrijving van de huidige klimaatcrisis werken de auteurs de drie verplichtingen verder uit, waarbij

benadrukt wordt dat adaptatie drie financiële voordelen heeft: het vermindert de kans op klimaatschade en levert niet alleen economische, maar ook sociale en ecologische voordelen op. Die economische voordelen worden aan de hand van een vijftal noodzakelijk geachte investeringen aangegeven en met goed gekozen internationale praktijkvoorbeelden onderbouwd:

- het verder uitbouwen van ‘early warning systemen’: cyclonen veroorzaakten in Bangladesh in 1970 en 1991 nog 300.000 respectievelijk 138.000 doden. Na aanleg van een early warning system liep het dodental bij qua omvang vergelijkbare cyclonen in 2007 en 2019 terug naar 3.363 en 5 (p. 20);
- het aanleggen van veerkrachtige infrastructuur: in veel landen is de infrastructuur meer dan een eeuw oud en nog ingericht op het klimaat van gisteren. Dit veroorzaakt enorme economische schade. In lage en middeninkomenslanden voor huishoudens en bedrijven zo’n €350 tot 600 miljard per jaar (p. 44);
- verbeteringen in de landbouw: door droogtetolerante mais te verbouwen, oogsten boeren in Zimbabwe 600 kg per hectare meer dan boeren die conventionele mais telen (p. 25). Ook druppelirrigatie is een enorme verbetering;
- bescherming en herstel mangrovebossen: mangrovebossen bieden een goede bescherming tegen zeespiegelstijging en stormvloed en zijn 2 tot 5 keer goedkoper dan het aanleggen van “harde”

* prof. mr. dr. **Herman Havekes** werkt bij de Unie van Waterschappen en is tevens bijzonder hoogleraar Publieke organisatie van het (decentrale) waterbeheer aan de Universiteit Utrecht en hij is voorts redactielid van dit tijdschrift.

verdedigingswerken (p. 31). Bovendien hebben zij positieve neveneffecten (ecologie, visvangst, verbetering waterkwaliteit e.d.);

- het versterken van de veerkracht van watersystemen: dit resulteert in een stijging in plaats van een daling van het Bruto Binnenlands Product (BBP) in veel landen (p. 36).

Het rapport concludeert dat er wereldwijd tot 2030 investeringen nodig zijn van € 1.600 miljard en dat deze een economisch voordeel opleveren van bijna € 6.500 miljard.

Deel II heeft als titel “Accelerating Adaptation in Key Systems” en kent een zevental hoofdstukken over achtereenvolgens voedselzekerheid en kleine boeren (wereldwijd zijn er meer dan 500 miljoen boeren met 2 hectare of minder), natuur, water, steden en stedelijke gebieden, infrastructuur, rampenrisicobestrijding en de financiering van adaptatie. Die hoofdstukken zijn steeds volgens een vast stramien opgebouwd. Allereerst worden de uitdagingen op genoemde deelterreinen geschetst, waarna concreet wordt aangegeven welke stappen voorwaarts moeten worden gezet. Die stappen zijn absoluut noodzakelijk. Door een slecht waterbeheer zal het BBP van India, China en Centraal-Azië tegen 2050 tussen 7 en 12% lager zijn. Ook bouwen we met zijn allen, vanuit waterhuishoudkundig perspectief, nog altijd op de verkeerde plaatsen.

Deel III heeft als titel “The Immediate Imperative: A Year of Action” en zet de plannen van de commissie voor de komende 15 maanden uiteen. De door Nederland in oktober 2020 georganiseerde Climate Adaptation Summit, waar zo’n 500 tot 1000 wereldleiders en deskundigen worden verwacht, speelt hierin een centrale rol. Ook voor de zeven eerdergenoemde deelterreinen wordt aangegeven wat er het komende jaar ondernomen gaat worden. Het rapport sluit af met een uitnodiging aan een ieder om samen te werken met de commissie om haar urgente agenda voor een sterkere, veiliger en bloeiender wereld tot uitvoering te brengen.

Het rapport besteedt veel aandacht aan het gender-thema en is gelardeerd met goed gekozen praktijkvoorbeelden en best practices uit een groot aantal landen, een flink aantal cijfers en enkele honderden literatuurverwijzingen. Die voorbeelden en best practices gaan van Canada naar de Marshall-eilanden en van Indonesië naar Zimbabwe. Wat Nederland betreft wordt het programma Ruimte voor de Rivier genoemd (p. 37). Zelf trof mij vooral de nieuwe milieu- en klimaatadaptatiebelasting van Fiji van 10% op luxe auto’s en jachten en de 10% belasting voor rijken, die sinds 2017 jaarlijks ruim € 100 miljoen opbrengt en onder meer wordt ingezet voor hernieuwbare energie, herbebossing, landbouwonderzoek en rampenbestrijding (p. 54). Als we het over die cijfers hebben, lijkt mij de belangrijkste boodschap van de commissie dat er als gezegd tot 2030 € 1.600 miljard nodig is voor klimaatadaptatie en dat deze

investeringen een profijt van bijna € 6.500 miljard kunnen genereren. Dat zijn bedragen waar je van duizelt.

Ik heb het rapport met veel waardering en genoeg gelezen. In iets meer dan 60 goed leesbare pagina’s wordt helder geschetst wat het probleem is, waarom klimaatadaptatie noodzakelijk is en welke concrete stappen moeten worden gezet. Die cijfers van zojuist brengen mij echter op een punt van kritiek op het rapport: het belang van een goede water governance om de uitdagingen op te pakken is nogal stiefmoederlijk bedeed. Weliswaar wordt op p. 38 van het rapport de noodzaak van een verbetering van de water governance in het algemeen en de verruiming van de financiële middelen in het bijzonder benadrukt en wordt op andere pagina’s gesproken over “major governance changes” (p. 6) en het aanpakken van “policy and institutional weaknesses” (p. 13); het blijft toch allemaal erg summier en voor verbetering vatbaar. Veel verder dan het bepleiten van (inter)nationale samenwerking bij de klimaatadaptatie, van publieke participatie en het ontwikkelen van een goed wettelijk en planstelsel gaat het niet. Een verwijzing naar bijvoorbeeld de bekende 12 principles for good water governance van de OECD ontbreekt vreemd genoeg ook, terwijl het rapport achterin bol staat van verwijzingen naar andere OECD-rapporten. Een steviger boodschap aan de “global world” had hier niet misstaan. Voor een beter waterbeheer is een goede water governance onontbeerlijk! Dat signaal had het rapport best mogen bevatten.

Terug naar die cijfers. Hoe komt tot 2030 – dat is bijna overmorgen ... – met alle respect dat bedrag van €1.600 miljard ooit bij elkaar? In Nederland zullen we ons aandeel ongetwijfeld leveren dankzij ons stabiele en solide financieringssysteem. Het geld voor onze investeringen in waterveiligheid ligt wettelijk vast en is geoormerkt. Via de lopende wijziging van de Waterwet wordt het voorts vanaf 2021 mogelijk vanuit het deltafonds subsidies aan gemeenten en waterschappen te verstrekken om wateroverlast te voorkomen. Dat hebben de Nederlandse waterpartners in het Bestuursakkoord Klimaatadaptatie vorig jaar zo met elkaar afgesproken. Maar hoe gaat dat in andere landen? Iedereen die wel eens in het buitenland komt of buitenlandse delegaties verwelkomt, weet dat het in veel landen – en dat zijn echt niet alleen ontwikkelingslanden – nu juist aan een adequate financieringsstructuur schort. En als er al een deel van dat kolossale bedrag bijeen wordt gebracht, zijn er dan krachtige waterorganisaties die dat geld verantwoord en transparant kunnen wegzetten?

Kortom, een waardevol en inspirerend rapport dat uitnodigt om het komende actiejaar van nabij mee te maken, maar dat de water governance helaas wat onderbelicht laat. Gelukkig rest ons nog een jaar om ook dit element tijdens de Summit van oktober 2020 helder over te brengen. Nederland heeft een naam wat de water governance betreft, dus hier ligt een mooie opdracht voor ons land! ■